

Република Северна Македонија
Влада на Република Северна Македонија
Министерство за правда

СТРАТЕГИЈА ЗА ИНФОРМАТИЧКО-КОМУНИКАЦИСКА
ТЕХНОЛОГИЈА ВО ПРАВОСУДСВОТО
ЗА 2019 – 2024 ГОДИНА
(РЕВИДИРАНА СТРАТЕГИЈА)

СКОПЈЕ
ФЕВРУАРИ 2019 година

Акроними:

РСМ	Република Северна Македонија
МП	Министерство за правда
ПС	Правосуден систем
ИКТ	Информатичко-комуникациска технологија
ИС	Информатички систем
ЕУ	Европска Унија
ССРСМ	Судски совет на Република Северна Македонија
ВСРСМ	Врховен суд на Република Северна Македонија
ЈО	Јавно обвинителство
ПС	Пенитенцијарен систем
ЈОРСМ	Јавно обвинителство на Република Северна Македонија
КПУ	Казено-поправни установи
АССМIS	Автоматизиран информатички систем за управување со судски предмети
ИТ	Информатичка технологија
ВСМС	Систем за управување со деловен континуитет
IP	Интернет протокол
VPN	Виртуелна приватна мрежа
WAN	Проширена мрежа
LAN	Локална компјутерска мрежа
LDBIS	Информатички систем за правна база на податоци
MPLS	Мултипротоколарен слој за комутација
HDSL	High Digital Subscribe Line
Kbps	Мерка за пропусна моќ – Кило битови во секунда
Mbps	Мерка за пропусна моќ – Мега битови во секунда
CMS	Систем за управување со предметите во јавните обвинителства

Содржина

1.	Вовед	4
1.1.	Визија	5
1.2.	Мисија	
1.3.	Улогата на информатичко-комуникациските технологии во правосудството	
1.4.	Клучни фактори за успех	6
2.	Правосудниот систем во Република Северна Македонија	7
2.1.	Организација на правосудниот систем во РСМ	
3.	Општа анализа и оценка на тековната состојба	11
3.1.	Тековна состојба во Министерството за правда	
3.2.	Тековна состојба во судовите и Судскиот совет на Република Северна Македонија	12
3.3.	Тековна состојба во Советот на јавните обвинители и јавните обвинителства на Република Северна Македонија	17
3.4.	Тековна состојба во Академијата за судии и јавни обвинители	18
3.5.	Тековна состојба во Нотарската комора на Република Северна Македонија	
3.6.	Тековна ситуација во Комората на извршители	19
3.7.	Тековна состојба во Адвокатската комора	
3.8.	Главни заклучоци и наоди од тековната состојба	20
4.	Приоритети за развој на ИКТ според главните наоди	22
4.1.	Континуирани приоритети	
4.1.1.	Спроведување на стратегијата за ИКТ 2019-2024	
4.1.2.	Реорганизација и оптимизација на секторите за ИКТ во правосудните органи	
4.2.	Краткорочни приоритети	
4.2.1.	Совет за координирање на Информатичко-комуникациска технологија во правосудните органи (Совет за ИКТ)	
4.2.2.	Хардверска опрема	23
4.2.3.	Информатички системи	
4.3.	Среднорочни приоритети (2020-2022)	24
4.3.1.	Информатички системи	
4.3.2.	Формални политики и процедури за институционален континуитет	
4.3.3.	Формални политики и процедури за безбедност	25
4.4.	Долгорочни приоритети (2019-2024)	
4.4.1.	Интероперабилност	
5.	Извори на финансирање	26

1. ВОВЕД

Во последната деценија, зголемениот развој на информатичката технологија доведе до тоа денес истата да биде интегрирана во речиси секоја пора на македонскиот правосуден систем.

Компјутеризацијата на клучните чинители во правосудството, сосем очекувано, постојано се развиваше во последните години главно преку воведување на систем за управување со предметите за судовите и јавните обвинителства, систем за сметководство и буџетирање, развој на нова веб-страница за судовите и опрема за некои од судовите со хардвер и софтвер за аудио снимање, систем за аудио-видео снимање на сослушувањата во обвинителствата со проширена надлежност. Сите тие активности беа водени под покровителство на Министерството за правда, Врховниот суд и Судскиот совет.

Клучните чинители во правосудниот систем се:

- Министерството за правда на Република Северна Македонија
- Судскиот совет на Република Северна Македонија
- Советот на јавните обвинители
- Врховниот суд на Република Северна Македонија и судовите
- Јавното обвинителство
- Управа за извршување на санкции
- Академијата за судии и јавни обвинители
- Нотарската комора
- Комората на извршители
- Адвокатската комора

Информатичката стратегија е потребна за обезбедување на:

- увид и разбирање на ограничувањата во кои работи институцијата,
- задржување на клучните ресурси во институциите,
- ефикасно спроведување на набавки од областа на ИКТ и избегнување на технолошка фрагментација,
- дизајн на информатички апликации на конзистентен начин што ќе ја намали технолошката разновидност и ќе обезбеди интероперабилност,
- консолидирање на информатичките функционалности со деловните потреби на сите релевантни чинители,
- соодветно ниво на безбедност и заштита од катастрофи и напади.

Информатичката стратегија не треба да биде статична, затоа што таа поминува низ својот животен циклус и треба да се менува и консолидира со деловните потреби и новите технологии со цел да се зголеми ефикасноста на процесите. Иако долгорочно, постоењето на стратешки насоки и стандарди, без тесна соработка и посветеност од раководството и корисниците на информатичкиот систем за заеднички цели, не гарантира одржлив развој во ова поле.

Стратегијата за информатичко-комуникациска технологија за периодот 2019-2024 (во понатамошниот текст: Стратегијата) претставува резултат на заедничкиот напор од претставниците на Министерството за правда, судовите, Судскиот совет, Јавното обвинителство, Академијата за судии и јавни обвинители, Адвокатската комора, Нотарската комора, како и претставниците на извршителите и медијаторите. Овој документ ја претставува визијата и аспирацијата на правосудниот систем на РСМ во областа на информатичката технологија, а конкретните мерки и активности ќе бидат опфатени во Акцискиот план.

1.1. ВИЗИЈА

Визијата на ИКТ стратегијата е централизиран податочен систем на правосудниот систем во Република Северна Македонија

1.2. МИСИЈА

Со воведувањето на централизиран податочен систем ќе доведе до зголемување на ефикасноста, транспарентноста и отчетноста на информатичките системи во правосудството.

Со спроведувањето на ИКТ решенија и системи во согласност со европските и меѓународните стандарди, целта ќе биде да се зголеми пристапноста, навременоста и лесното користење на правосудните услуги за сите корисници, да се подобри квалитетот на податоците, заштитата и безбедноста, како и соработката со други правосудни системи, институциите на Европската Унија, нејзините земји-членки и меѓународните организации.

1.3. УЛОГАТА НА ИНФОРМАТИЧКО-КОМУНИКАЦИСКИТЕ ТЕХНОЛОГИИ ВО ПРАВОСУДСТВОТО

Информатичката технологија не може да ја замени основната дејност на правосудството – носење пресуди, но сепак, може значително да помогне, особено со:

- подобрување на пристап до правдата преку подобрување на деловните постапки и практики што води до намалување на задоцнувањата,
- подобрување на ефикасноста на правосудните институции и вработените во тие институции (преку забрзување на процесите како внесување на податоци, полесно следење на документи, автоматско генерирање на чести документи со користење на обрасци, пристап до податоци потребни во постапките од надворешни регистри, полесен пристап и анализа на податоците поврзани со поединечни постапки),
- зајакнување на транспарентноста, јавната доверба и довербата на граѓаните во правосудството (онлајн пристап до сите правосудни информации, веб-услуги како информации за состојбата на судските постапки, судските одлуки, комуникацијата преку електронско поднесување на поднесоци и тужби).
- Користењето на информатичко-комуникациски технологии може да има многу позитивни ефекти за правосудството, но сепак треба да се има на ум дека нивната ефикасност и применливост зависи најмногу од клучните чинители во правосудството.

1.4. КЛУЧНИ ФАКТОРИ ЗА УСПЕХ

Успехот во спроведувањето на Стратегијата за ИКТ зависи од следниве клучни компоненти:

- технички компоненти: обезбедување на соодветна инфраструктура, избор на архитектура, технологии што се користат,
- институционална компонента: воведување на централизирано управување со ИКТ во правосудството со обезбедување на соодветни човечки ресурси
- организациски компоненти:
- реорганизација и зајакнување на капацитетите на човечките ресурси во сите институции коишто потоа ќе бидат во можност соодветно да ги поддржат сите процеси во правосудството,
- финансиски ресурси: планирање и обезбедување на соодветни финансиски ресурси, како и аплицирање за средства кај донатори,
- деловни компоненти: јасно дефинирани деловни цели, план за мерење и постигнување на тие цели и воспоставување на систем за континуирано следење на успехот на проектот врз основа на мерливи показатели,
- регулаторни компоненти: усогласеност со важечките прописи, предлози за прилагодување и измени на прописите.

Потребна е сеопфатна информатичка стратегија и развој на ресурси за управување, во спротивно правосудниот систем ќе се соочи со неколку предизвици:

- информатичкиот систем во целост е во опасност да стане испреплетена архитектура со многу изолирани сегменти и слаба меѓусебна поврзаност,
- непостоење на заедничка визија на ИС што води до недоразбирање и конфликти помеѓу различните системи и внатрешните организациски одделенија,
- интероперабилноста и комуникацијата помеѓу апликациите и/или услугите има многу простор за подобрување,
- не е обезбедена конзистентност на податоците (на пр. високо квалитетното деловно известување во моментот е развиено на основно ниво),
- Примената на нови апликации и/или услуги е сложен и макотрпен процес,
- потребни се повеќе стручни лица за обезбедување на поддршка за апликациите и инфраструктурното портфолио,
- поради сложеноста на системите и разноликоста на технологиите применети во различните софтверски решенија, трошоците се сложени што може да доведе до зголемување на вкупните трошоци за ИТ во правосудството.

2. ПРАВОСУДНИОТ СИСТЕМ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

2.1. ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПРАВОСУДНИОТ СИСТЕМ ВО РСМ

Правосудниот систем на Република Северна Македонија е составен од следниве чинители:

- Министерство за правда на Република Северна Македонија;
- Судски совет на Република Северна Македонија;
- Врховен суд на Република Северна Македонија
- судови (Виш управен суд на РСМ, апелациони судови; Управен суд, основни судови);
- Совет на јавните обвинители;
- Јавно обвинителство, Вишо јавно обвинителство, основни јавни обвинителства; Основно јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција;
- Академија за судии и јавни обвинители;
- Нотарска комора;
- Комора на извршители;
- Адвокатска комора;

МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА

Министерството за правда ги врши работите што се однесуваат на:

- судството, јавното обвинителство, јавното правобранителство; државната управа; кривичната одговорност и одговорноста за прекршоци;
- нотарските работи,
- адвокатурата и други видови правна помош;
- наследувањето, сопственоста, стварните права и облигационите односи;
- меѓународната правна помош;
- извршувањето на санкциите за кривични дела и прекршоци;
- организацијата и управувањето со казнено-поправните и воспитно-поправните установи; амнестијата и помилувањето;
- судските вештачења, експертизи и супер-вештачења;
- изборниот систем, водењето евиденција на избирачкото право;
- кривичната, прекршочната, парничната, вонпарничната, извршната и управната постапка; управниот надзор;
- вршењето на работите што не спаѓаат во надлежност на друг орган на државната управа и врши други работи утврдени со закон.

Во рамките на МП, формиран е сектор за ИКТ. Тој сектор ги врши должностите во рамките на работата на МП и подрачните одделенија на Министерството, а што се однесуваат на информатичко-комуникациските технологии.

ПЕНИТЕНЦИЈАРНИОТ СИСТЕМ

Пенитенцијарниот систем (составен од затворскиот и пробацискиот систем) во Република Северна Македонија е поставен во хоризонтална и вертикална поврзаност, како единствен и целосен систем на казнено-поправни установи, како и пробациски канцеларии на подрачјето на основните судови со проширена надлежност. Процесот на извршување на санкции е во надлежност за Управата за извршување на санкции. Затворските казни се извршуваат во 11 казнено-поправни установи (3 казнено-поправни домови и 8 затвори) и 2 воспитно-поправни установи во кои се извршува мерката упатување во воспитно-поправен дом. Во УИС и КПУ нема вработени информатичари.

СУДСКИОТ СОВЕТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Судскиот совет на Република Северна Македонија е самостојно и независно тело во судството што ја обезбедува и гарантира самостојноста и независноста на судската власт. Неговата основна надежност е избирање и разрешување на судии, како и следење и оценување на работата на судиите и судовите. Во ССРСМ се вработени две лица за информатичка поддршка.

ВРХОВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Согласно Уставот, судската власт ја извршуваат Врховниот суд на Република Северна Македонија, Вишиот управен суд, апелациони судови, Управниот суд и основните судови. Според последните податоци во судовите во Република Северна Македонија вработени се 546 судии и 2,362 службеници.

Врховниот суд на Република Северна Македонија е највисокиот суд во државата што обезбедува воедначеност во примената на законите од страна на судовите во нивните одлуки.

Во Врховниот суд на РСМ формиран е Центар за информатика каде е сместена целокупната хардверско-софтверска опрема од областа на ИКТ наменета за непречено функционирање на Врховниот суд на РСМ, додека дел од опремата наменет е за судовите на РСМ и ССРСМ (односно Врховниот суд на РСМ хостира централизиран бази на податоци и управува со одредени апликации, а корисниците на тие апликации се сите судови на РСМ и Судскиот совет на РСМ). Дополнително во Центарот за информатика сместени се одредени централизиран бази на податоци, централизиран функционалности, централизирана размена на податоци со надворешни институции итн. кои се наменети за непречена работа на сите судови на РСМ.

ВИШИОТ УПРАВЕН СУД НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Вишиот управен суд е второстепен суд. Надлежен е да одлучува по жалба против одлуките на Управниот суд.

АПЕЛАЦИОНИ СУДОВИ

Во моментов има 4 апелациони судови: Скопје, Штип, Битола и Гостивар. Во РСМ има 27 основни судови. Тие се воспоставени како судови со основна надлежност и судови со проширена надлежност. Основниот суд Скопје I работи само како кривичен суд, додека пак Основниот суд Скопје II работи само како граѓански суд.

УПРАВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Управниот суд на Република Северна Македонија во управните спорови одлучува за законитоста на актите на органите на државната управа, Владата, други државни органи, општините и градот Скопје, организации утврдени со закон и на правни и други лица во вршење на јавни овластувања, при одлучување за правата и обврските во поединечни управни работи, како и за актите донесени во прекршочната постапка.

СОВЕТОТ НА ЈАВНИТЕ ОБВИНИТЕЛИ

Советот на јавните обвинители е самостојно и независно тело во правосудството што ја обезбедува автономијата на јавните обвинители во вршењето на нивните функции. Во Советот нема информатичари и целата поддршка за оваа област ја дава ЈОРСМ.

Советот е секундарен корисник на буџетот на ЈОРСМ така што секоја инвестиција во ИКТ во оваа фаза оди преку ЈОРСМ.

ЈАВНОТО ОБВИНТЕЛСТВО НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Јавното обвинителство е единствено и самостојно државно тело што ги гони сторителите на кривични и други дела казниви со закон. Функцијата на јавно обвинителство ја врши Јавниот обвинител на Република Северна Македонија и јавните обвинители. Според законот што е на сила, воспоставени се 4 виши јавни обвинителства што постапуваат пред апелационите судови во Битола, Гостивар, Скопје и Штип. Воспоставено е Основно јавно обвинителство за корупција и организиран криминал за целата територија на РСМ со локација во Скопје.

Во Република Северна Македонија постојат 22 основни јавни обвинителства кои постапуваат пред еден или повеќе основни судови. Ниту едно од основните јавни обвинителства нема ИТ кадар.

Во три виши јавни обвинителства (Скопје, Битола и Штип) вработени се информатичари на определено време до крајот на календарската година, додека во вишото јавно обвинителство Гостивар нема информатичар.

АКАДЕМИЈАТА ЗА СУДИИ И ЈАВНИ ОБВИНТЕЛИ

Академијата за судии и јавни обвинители како јавна институција врши селекција, организација и спроведување на почетната обука на кандидатите за судии и обвинители во основните судови, односно основните јавни обвинителства и постојано професионално усовршување на судиите и јавните обвинители и вработените во судовите и јавните обвинителства.

НОТАРИЈАТОТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Нотаријатот е самостојна, професионална, непристрасна и независна служба што врши работи со јавни овластувања врз основа на закон.

ИЗВРШИТЕЛИТЕ

Извршителите се лица со јавни овластувања овластени со закон и кои преземаат дејствија за спроведување на извршните одлуки. Законот за извршување во член 41 став 2 предвидува обврска за електронско поврзување на органите на државната управа со извршителите (извршителите треба да имаат пристап до податоци од разни регистри без надомест).

АДВОКАТУРАТА

Адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што само обезбедува и дава правна помош на физички и правни лица при остварување и заштита на нивните права и правно засновани интереси во постапките пред судови, државни органи и други правни лица.

МЕДИЈАТОРИТЕ

Медијаторите се физички лица што учествуваат во постапка на медијација, прифатени од страните во спорот со цел да го решат својот спор со потпишување спогодба врз основа на своите интереси.

3. ОПШТА АНАЛИЗА И ОЦЕНКА НА ТЕКОВНАТА СОСТОЈБА

3.1. ТЕКОВНА СОСТОЈБА ВО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

Согласно член 99 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/06 од 11.05.2006 година), воспоставен е единствен информатички центар во Министерството за правда со база на податоци за сите правосудни органи.

Министерството за правда го обезбедува поставувањето, одржувањето и функционирањето на информатичкиот систем на единствена методолошка и технолошка основа.

Информатичкиот центар е организиран како сектор за ИКТ и врши задачи од областа на надлежност на Министерството за правда, а што се поврзани со информатичката технологија. Во секторот се вработени 9 лица што се ангажирани во секој аспект на информатичката поддршка во МП и подрачните одделенија на Министерството.

Задачите на секторот се вршат преку:

- одделение за развој и апликативна поддршка;
- одделение за техничка поддршка, и
- одделение за управување со документи и законски прописи.

Инфраструктура:

Во поглед на хардверската опрема во Информатичкиот центар (систем салата) на Министерството се наоѓаат серверите за активниот директориум за чување на корисничките профили на вработените во МП, серверите за меил колаборација каде се чуваат електронските сандачиња за вработените во МП и Подрачните одделенија, серверите за новиот веб портал и новиот ЛДБИС, заедно со системот за чување на податоци, опремата за Пробацискиот систем (сервери, комуникациска опрема и непрекинато напојување). Исто така присутна е и застарената серверска опрема и делумно неупотреблива.

Останатата информатичка опрема составена од работни станици, печатари и скенери е на незадоволително ниво, десктоп околината е сведена на понови оперативни системи (Windows 7, 10).

Постои и независна локална компјутерска мрежа (LAN) во зградите на Министерството за правда/Информатичкиот центар на Министерството за правда на РСМ.

Во поглед на опремата и комуникациската опрема, подрачните одделенија се на ниско ниво со застарена и неупотреблива опрема без никаква поврзаност на подрачните одделенија со Министерството/Информатичкиот центар.

Софтвер:

Апликации кои се застапени во ИТ центарот на МП се следниве:

- LDBIS – Правната база на закони и прописи
- Веб порталот на Министерството
- Веб порталот на Агенцијата за управување со одземен имот
- Регистер за судски вештаци
- Регистер за судски предведувачи
- Регистер на адвокати
- Веб порталот на Агенцијата за управување со одземен имот
- Пробацискиот систем на Управата за извршување на санкциите и останати

Во просториите на **Управата за извршување на санкциите (УИС)** по основ на останатата хардверска опрема во зградата на Министерството е исто така застарена, делумно неупотреблива и со многу слаби ресурси. Додека пак хардверската опрема за Пробацискиот систем која се наоѓа во просториите на ИТ центарот е поприлично нова и ги следи сегашните стандарди.

Што се однесува до останатата опрема во казнено-поправните установи почнувајќи од локалните компјутерски мрежи, сервери и работни станици, истите се во многу лоша состојба, односно, застареност, неисправност, слаби ресурси. Не постои стандардизација и унифицираност на водење евиденција во затворските установи и исто така не постои никаква електронска комуникација (размена на статистички податоци) со УИС при Министерството за правда.

3.2 ТЕКОВНА СОСТОЈБА ВО СУДОВИТЕ И СУДСКИОТ СОВЕТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ВРХОВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Согласно член 99 од Законот за судовите, во Врховниот суд на Република Северна Македонија формиран е центар за информатика со база на податоци за Судскиот информатички систем.

Во центарот за информатика се вработени 4 лица што ги вршат следниве активности за непречено работење на сите судови во РСМ:

- опслужување, администрирање, мониторинг и бекап на централизираните бази на податоци во кои сите судови на РСМ внесуваат и ажурираат податоци:
 - база на централни номенклатури;
 - база за електронска достава на судски документи;
 - база за казнена евиденција;
 - база на објавени судски одлуки на веб порталите на судовите
- централизиран бекап на ACCMIS базите од сите судови на РСМ,
- централизирано менаџирање на уредите за заштита, централизирано менаџирање на мрежните уреди во сите судови на РСМ,
- централизиран сервис за размена на податоци за стечајните управници со Централен регистар на РСМ, наменет за судовите на РСМ кои се надлежни за стечајни постапки,
- централизирано опслужување на судскиот веб-портал и веб-страниците на сите судови на РСМ,
- воспоставување на процедура за пријавување на појавени проблеми,
- планирање и учество во развојни ИКТ проекти наменети за сите судови на РСМ,
- доставување до Судскиот буџетски совет план на потребни финансиски средства за: одржување на ИКТ опремата, промена на застарената опрема по 20% секоја година со нова опрема.
- изработка на технички спецификации, спроведување на централизираните јавни набавки за одржување на имплементирани ИКТ проекти наменети за сите судови на РСМ и учество во нивна реализација
- учество во работата на “Работно тело за стандардизација на постапките во судовите“ со кое претседава Претседателот на Врховниот суд на РСМ итн.
- Судовите имаат служби за информатика, како посебни организациони единици со вработени 1-2 лица. Треба да се напомене дека иако има доволно лица за поддршка на информатичките процеси, недостатокот од координација и професионална обука доведе до недоволна искористеност на информатичкиот кадар.

Инфраструктура:

Во поглед на хардверско – системската инфраструктура, во Центарот за информатика на ВСРМ инсталирани се 17 сервери набавувани во периодот од 2007 до 2014 година кои сеуште се во употреба. Во 2015 годинанабавени и инсталирани се сервери, системи за складирање на податоци (storage), Firewall уреди, системи за централизиран backup/restore, уреди за непрекинато напојување (UPS) уреди, Switch – еви, платформа за виртуелизација, лиценци за Microsoft оперативни системи итн. Воспоставена е Disaster Recovery (DR) локација во новата зграда на Основниот суд Скопје1 Скопје преку 10 GB редундантна мрежна инфраструктура.

Активната и пасивна мрежна опрема е доста застарена, додека останатата опрема (компјутери, печатари, скенери) обновена во 2018 година.

СУДОВИ

Тековната состојба во судовите во однос на хардверската опрема е застарена и неисправна, има недостаток на работни станици, а истите не ги поддржува софтверските решенија што се користат во судовите, а тоа предизвикува неефикасно функционирање на истите.

Состојбата на серверите во судовите е со слаб капацитет, односно нема сервери за складирање на податоци, ниту за базата на податоци ACCMIS и системот за аудио снимање FEMIDA (записите се чуваат на локалните компјутери и се префрлаат на CD). Во Основен суд Скопје 1 и Скопје 2 е доставена опрема за интероперабилност од ИПА проект, а во Основен суд Скопје 1 и Управен суд, опрема за интероперабилност од владиниот проект. Поради непостоење на услови од страна на судовите, интероперабилноста во овие судови никогаш не заживеа.

Софтвер:

- **ACCMIS (Автоматизиран информатички систем за управување со судски предмети)**

Трослојна архитектура (Database Server, Application Server, Client part), изработена со програмска алатка DELPHI, функционира на платформа Microsoft Windows Server 2008 R2, Microsoft SQL Server 2008 и инсталирана е во секој суд на РСМ. Апликацијата води комплетна евиденција на судските постапки од прием на писмена, автоматска распределба на предмети по судии, до архивирање на секој предмет. Основните податоци за предметите на секој суд и сите документи кои се генерираат во текот на судската постапка се внесуваат во локалните ACCMIS бази сместени во секој суд на РСМ.

За потребите на ACCMIS, во Центарот за информатика на Врховниот суд на РСМ се опслужува централна база на номенклатурни податоци за адвокати, нотари, извршители, медијатори, стечајни управници, судови, држави, општини,

националности, образование итн. која се реплицира во локалните ACCMIS бази на судовите.

- **Систем за електронска достава на судски документи (2012 година)**

Во Центарот за информатика на Врховниот суд на РСМ се опслужува систем за електронска достава на судски документи што користи јавни сертификати за идентификација на регистрираните корисници и функционира во прва фаза на имплементација која подразбира достава на судски документи (покани за рочишта, пресуди, решенија, разни акти итн.) од судовите до регистрираните корисници. Секој суд документите за достава преку ACCMIS апликациите ги доставува до електронските сандачиња на корисниците кои се опслужуваат во Центарот за информатика на Врховниот суд на РСМ. Откако корисниците ќе се идентификуваат со дигитален сертификат и ќе се најават со корисничко име и лозинка, тие имаат увид во пристигнатите документи. Во 2015 година сите хардверско – софтверски компоненти од системот сместени во Центарот за информатика на Врховниот суд на РСМ, пресликани се на резервна локација во Основниот Суд Скопје 1, со цел да се обезбеди стабилен, високо достапен, доверлив и заштитен систем за електронска достава на судски документи.

- **Судска пракса на Врховниот суд на РСМ (2013 година)**

Судската пракса на Врховниот суд на РСМ ја претставуваат позначајни одлуки на советите на Врховниот суд на РСМ од казнената област, граѓанската област и од областа на судење во разумен рок како и начелни ставови и начелни правни мислења донесени од страна на Општата седница на Врховниот суд на РСМ. Веб апликацијата работи на платформа IBM Lotus Domino на која се објавуваат позначајни одлуки од четирите апелациони судови, вклучително и пресуди на ЕСЧП против Република Северна Македонија.

- **Единствена електронска база за казнена евиденција (2014 година)**

Во Центарот за информатика на Врховниот суд на РСМ се опслужува единствена електронска база на сите лица осудени за кривични дела извршени на територијата на РСМ како и за лица осудени за кривични дела од страна на странски судови.

- **Размена на податоци за стечајни управници со Централниот регистар на Република Северна Македонија (2015 година)**

Во Центарот за информатика на Врховниот суд на РСМ воспоставена е интерконекциска врска со Централниот регистар на РСМ за електронска размена и ажурирање на податоци за стечајни управници.

Покренат е сервис кој на дневно ниво ги презема податоците за именувања и разрешувања на стечајни управници од локалните АССМИС бази на судовите надлежни за работа со стечајни постапки.

- **Судски портал и веб-страници на судовите на Република Северна Македонија (2015 година)**

Во Центарот за информатика на Врховниот суд на РСМ се опслужува нов веб-портал www.sud.mk (посебно дизајнирана веб-страница со информации од разни извори на единствен начин) за сите судови од земјата и Судскиот совет на РСМ. Овозможува автоматско прикачување на завршените и анонимизирани судски одлуки преку АССМИС и објавување на веб-страниците на секој суд поединечно при што овозможени се големи можности за пребарување по различни параметри и клучни зборови.

- **Размена на податоци меѓу судовите и обвинителствата на Република Северна Македонија (2018 година)**

Во Центарот за информатика на Врховниот суд на РСМ воспоставена е интерконекциска врска со Јавното обвинителство на Република Северна Македонија за електронска размена на податоци.

Востановен е сервис кој ги презема податоците (барање за заштита на законитоста - БЗЗ, барање за мислење/предлози, покани, одлуки и други писмена) од локалните АССМИС бази на судовите.

- **Размена на податоци меѓу судовите и Службен весник на Република Северна Македонија (2019 година)**

Во Центарот за информатика на Врховниот суд на РСМ воспоставена е интерконекциска врска со Службен весник на Република Северна Македонија за електронска размена на податоци.

Покренат е сервис кој на дневно ниво ги презема податоците за судските огласи од областа на стечај, регистрација на политички партии итн. од локалните АССМИС бази на судовите.

СУДСКИ СОВЕТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА (ССРСМ)

Инфраструктура:

Во однос на хардверската опрема, состојбата со серверите е критична бидејќи истите се набавени пред повеќе од пет години. Што се однесува до работните станици, ССРСМ е во подобра ситуација од другите институции (поголемиот дел од комјутерите беа набавени во 2015 година).

Софтвер:

Во ССРМ се користат неколку апликации. Поголемиот дел од нив се поврзани со управувањето и контролата на работата на судовите и судиите:

- **Регистар за судии**

Ажурирани електронски досиеа за судиите, извештаи за следење на работата на судиите и судовите, модул за оценување и модул за кандидатски листи за судии и претседатели на судови.

- **Контрола на судови**

Можност за неколку типови на проверка на работата на судиите и претседателите на судови, како и контролници поврзани со автоматската распределба на предмети.

- **Судска статистика**

Можност за креирање на различни типови на извештаи поврзани со статистика, но поради недоволна обука на вработените во ССРМ, капацитетите на оваа апликација се минимално искористени).

- **JCMIS (прилагодена верзија на ACCMIS за потребите на Судски совет на РСМ)**

Модул на ACCMIS за работа по претставки, моментално вон употреба, поради одземена надлежност за постапување по претставки;

- **ABMS (апликација за финансиско работење на судовите);**

Апликација за материјално – финансиското работење, кадровската евиденција, личниот доход, евиденција на основни средства и буџетското работење на сите судови на Република Северна Македонија се евидентира преку софтверска апликација ABMS инсталирана на една или повеќе работни станици во секој суд. Централната база на податоци се опслужува во Судскиот совет на РСМ, а судовите ја полнат и ажурираат со потребните податоци.

3.3. ТЕКОВНА СОСТОЈБА ВО СОВЕТОТ НА ЈАВНИТЕ ОБВИНИТЕЛИ И ЈАВНИТЕ ОБВИНИТЕЛСТВА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Во Јавното обвинителство на РСМ вработен е еден инженер - информатичар. Во Вишите обвинителства според систематизацијата нема посебно одделение за ИТ поддршка, вработените се дел од веќе постоечки служби. Во ниту едно основно обвинителство нема ИТ кадар. Јавното Обвинителство на РСМ ја овозможува ИТ поддршката на преостанатите обвинителства и Советот на јавни обвинители бидејќи во Советот на јавните обвинители нема вработен информатичар, ниту пак е предвидена таква позиција со новата систематизација.

Инфраструктура:

Моменталната состојба на хардверска опрема во ЈО во однос на десктоп околината е на задоволително ниво, освен во Советот на ЈО, хардверот кој го користат администрацијата е застарен, кои се стари повеќе од 10 години. Целокупната (активна и пасивна) мрежа е поставена во 2014 година, технологијата (оперативните системи) се релативно нови. Капацитетите за складирање се на задоволително ниво. Јавното обвинителство на РСМ не располага со систем за бекапирање на податоци во однос на централизираниот систем за управување со предметите (Case Management System).

Софтвер:**• CMS – Систем за управување со предмети**

Јавното обвинителство на Република Северна Македонија со сите виши и основни јавни обвинителства го користи Системот за управување со предметите во Јавните обвинителства (Case management System). Системот овозможува електронско водење на предметите така што за секој предмет постои електронска папка односно досие во кое се содржани сите документи кои се релевантни за предметот. Електронската папка на предметот се формира со евиденција на предметот од страна на уписничарите кои ги внесуваат сите потребни информации. Електронското досие на предметот се надолува во зависност од фазата во која се наоѓа предметот. Со овој систем освен електронско заведување на предметите е овозможено и пребарување во единствена база на креирани физички и правни лица кои се релевантни за предметот. Овозможена е и интерконекција со судовите преку развиени веб-сервиси за размена на документи која што е во почетна фаза.

• FEMIDA (ФЕМИДА)

Фемида е специјализиран технички систем за аудио и видео снимање на испитувањата во основните јавни обвинителства со проширена надлежност (12 обвинителства) и Основното Обвинителство за Гонење на Организиран Криминал и Корупција. Фемида системот се состои од хардверски и софтверски компоненти (постојат 19 локации каде што е овозможено снимање, на 5 локации во ОЈО Скопје и три локации во ОЈО ГОКК, а преостанатите 11 во другите обвинителства.)

• В-Office – софтвер за материјално-финансиско работење

Поддржува внатрешни материјални и финансиски процеси преку неколку модули. Операциите што се поддржани од ова решение помеѓу другото се: пресметка и исплата на платите, надоместоците и додатоците од плати на јавните обвинители, јавно обвинителските службеници и други вработени во јавното обвинителство без статус на јавно обвинителски службеници, евиденција на финансиски обврски и исплати.

3.4. ТЕКОВНА СОСТОЈБА ВО АКАДЕМИЈАТА ЗА СУДИИ И ЈАВНИ ОБВИНИТЕЛИ

Информатичката поддршка се обезбедува од две лица што работат на исполнување на потребите и барањата на информатичките системи во Академијата.

Инфраструктура:

Хардверската опрема е на задоволително ниво, односно има: 3 сервери со виртуелни машини со апликации и база на податоци. Постои сервер за бекап на податоци на дневна основа.

3.5. ТЕКОВНА СОСТОЈБА ВО НОТАРСКАТА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Согласно одредбите од член 117 и 182 од Законот за нотаријатот (Сл. весник на РМ бр. 72/2016 и 142/2016), предвидена е Централна електронска нотарска архива, исто така согласно со Законот за Нотаријатот и Правилникот за видот, содржината, формата, начинот на водењето на актите, уписниците, книгите и имениците на нотарот, помошните книги, начинот на примање и чување на нотарските исправи и предметите од вредност и нивното издавање и преземање, начинот на чување и обнова на нотарските списи и исправи, начинот на архивирање и организирањето на архивирањето, како и преземање на други формални дејствија, предвидена е веб апликации за водење на електронски регистар/евиденција на тестаменти и електронски регистар/евиденција на полномошна од страна на Нотарската Комора на РСМ.

Софтвер:

- **Централна електронска нотарска архива**

Претставува софтверско решение за автоматско преземање на дневните копии од серверите на нотарските канцеларии и Нотарската комора согласно законските и подзаконските прописи и чување на централно место. Податоците на секоја нотарска канцеларија се изолирани од останатите нотарски канцеларии.

Веб апликации за водење на:

- електронски регистар/евиденција на тестаменти и
- електронски регистар/евиденција на полномошна

Во завршна фаза е изработка и на **нова веб страна на Нотарската комора**

- **Нотариус 3**

Во овој софтвер се инкорпорирани нотарските уписници и штембили.

3.6. ТЕКОВНА СОСТОЈБА ВО КОМОРАТА НА ИЗВРШИТЕЛИ

Инфраструктура:

Не постои централен систем за складирање на податоците. Целокупната компјутерска опрема е на ниско ниво без соодветни услови за оддружување.

Се споделуваат папки на работните станици и серверот. Пасивната мрежа е во лоша состојба со ограничена брзина на 100 Mbps.

Софтвер:

Веб страна на Комората на извршители (<http://kirm.mk>)

3.7. ТЕКОВНА СОСТОЈБА ВО АДВОКАТСКАТА КОМОРА

Информатичката поддршка на комората ја одржува надворешна компанија која е одговорна за развој и одржување на софтверските апликации Register и Advokato, исто така и одржувањето и поддршката на мрежната инфраструктура, серверот и работните станици. Хардверската опрема и мрежата се на прилично ниско ниво.

Софтвер:zadovolstvo

- Адвокатски регистар – софтвер за внатрешна евиденција на адвокати, адвокатски канцеларии и здруженија
- Advokato (www.advokato.mk) – веб-базирано решение за адвокати и адвокатски здруженија.
- Официјален веб-сајт на АК (www.mba.org.mk)

3.8 ГЛАВНИ ЗАКЛУЧОЦИ И НАОДИ ОД ТЕКОВНАТА СОСТОЈБА

Главните заклучоци и наоди, групирани во главните области од стратегијата за ИКТ што треба да се опфатат во овој документ се прикажани во следнава табела и се опишани подолу како развојни приоритети:

So

Област од Стратегијата	Заклучоци	Што да се направи
ИКТ управување, организација и процеси	Фрагментирана одговорност за ИКТ од структурна и организациска гледна точка. Не е воспоставен систем на сопственост на стратешко, оперативно ниво и ниво на одржување.	Воспоставување на централизирано управување со ИКТ во правосудството што ќе има одговорност за воспоставување на идни насоки и приоритети за ИКТ во правосудството
Институционален континуитет и обнова од катастрофи	Недостиг од втора локација за системите во случај на катастрофа (во случај на виша сила, на пр. пожар, земјотрес, итн.)	Треба да се воведат сеопфатен систем на управување со институционален континуитет
Формални процедури и политики за безбедност	Недостиг од обединета политика за безбедност (фрагментирана преку сегменти)	Треба да се воведат сеопфатна политика за безбедност (управување со идентитетот и доверлива и непобитна комуникација помеѓу системот и неговите корисници)

Поле од архитектурата	Заклучоци	Што да се направи
ИТ апликации	Фрагментирана архитектура, премногу индивидуални апликации без соодветна интеграција што водат до дуплирање на податоци и проблеми со повторно внесување на истите податоци	Да се идентификуваат и надградат главните апликации во правосудството на современо ниво. Преку интеграцијата помеѓу системите да се обезбеди заштеда на внесување на податоците врз основа на принципот „внеси еднаш, користи повеќе пати“
Управување со податоци	Деловното известување е организирано преку апликации без единствено централизирано складирање на податоци	Да се зајакнат капацитетите и управувањето со известувањето со развивање и воведување на модел на складирање на податоци што ќе обезбеди интеграција на сите извори на податоци. Согласно на тоа, да се воведат алатка за деловна интелигенција што ќе овозможи известување на стандардизиран начин со високо ниво на квалитет на податоците
Хардвер, системи и платформи за складирање на податоци	Недоволни, застарени, без соодветна поддршка	Набавка, инсталирање и конфигурација на стандардизирана опрема во сите вклучени институции
Мрежа и комуникација	Мрежата и комуникацијата се на задоволително ниво во некои институции, додека пак во некои има итна потреба од надградба	Анализа, консолидација и надградба на LAN/WAN мрежата која треба да овозможи стабилност и висока достапност на системите придружени со задоволително ниво на капацитети и брзина на мрежни врски

4. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВОЈ НА ИКТ СПОРЕД ГЛАВНИТЕ НАОДИ

4.1. КОНТИНУИРАНИ ПРИОРИТЕТИ

4.1.1. СПРОВЕДУВАЊЕ НА СТРАТЕГИЈАТА ЗА ИКТ 2019 – 2024

Стратегијата за ИКТ во правосудството мора континуирано да биде следена со цел ефективно да бидат спроведени предвидените активности. Таа надлежност ќе биде во рацете на Советот за ИКТ кој ќе може да превиди ревидирање на Стратегијата и Акциониот план согласно утврдени потреби.

4.1.2. РЕОРГАНИЗАЦИЈА И ОПТИМИЗАЦИЈА НА СЕКТОРИТЕ ЗА ИКТ ВО ПРАВОСУДНИТЕ ОРГАНИ

Со реорганизација и оптимизација на секторите за ИКТ во правосудните органи треба да се обезбеди ефикасно исполнување на обврските и задачите на секторите што е претпоставка за непречено функционирање на ИКТ во правосудството. За таа цел мора да извршат нови вработувања во ИТ секторите, унапредувања на постоечкиот кадар, како и постојаната обука на ИТ кадрите во сите институции во правосудството.

4.2. КРАТКОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

4.2.1 СОВЕТ ЗА КООРДИНИРАЊЕ НА ИНФОРМАТИЧКО-КОМУНИКАЦИСКА ТЕХНОЛОГИЈА ВО ПРАВОСУДНИТЕ ОРГАНИ (СОВЕТОТ ЗА ИКТ)

Главниот проблем со кој во моментов се соочува РСМ во поглед на ИКТ во правосудството е тоа што информатичките активности во правосудството се некоординирани бидејќи не е воспоставена сопственост на стратешко ниво. Формалната координација/управување е клучна за усогласување на ИТ.

Во правец на реорганизација на ИКТ во правосудството се предлага формирање на **Совет за координирање на информатичко-комуникациска технологија во правосудните органи (Советот за ИКТ).**

Основна задача на Советот за ИКТ во правосудството ќе биде планирање и реализирање на потребите на правосудните институции. Оперативноста на Советот за ИКТ ќе се дефинира преку донесување на подзаконски акт за начинот и составот на работа на Советот за ИКТ, согласно со Законот за судовите. Членовите на Советот за ИКТ во правосудство на РСМ ќе бидат номинирани од сите соодветни правосудни институции.

Советот за ИКТ во правосудство ќе ги има следниве работни задачи:

- Континуирано следење на имплементацијата на Стратегијата за ИКТ во правосудството и Акциониот план; Предлагање на ревизија на Стратегијата за ИКТ во правосудството и Акциониот план;
- Дефинирање и имплементирање на ИКТ политиките во правосудството;
- Обезбедување усогласеност со другите владини политики за развој на ИКТ;
- Редовно следење на прогресот на проектите и оцена на нивните ефекти;
- Воспоставување на интерна комуникација со цел подобрување на секојдневните активности на ИКТ кадарот во правосудството;
- Континуирана едукација и тренинг за надградба на знаењата на ИКТ кадарот.

4.2.2. ХАРДВЕРСКА ОПРЕМА (работни станици, сервери, печатачи, скенери, аудио и видео опрема, итн.), активни и пасивни мрежа

Имајќи го предвид фактот дека во сите институции од правосудството, опремата (хардвер и мрежна инфраструктура) е застарена, неопходно е да се замени постоечката застарена хардверска опрема. Нужно е донесување на план за континуирано и одржливо надградување во иднина односно фазен пристап според кој секоја година ќе се заменува 20-25% од опремата според стандардите и нормите за ваков вид на замена.

4.2.3. ИНФОРМАТИЧКИ СИСТЕМИ

Потребна е централизација и интеграција на информатичките системи, што значи интеграција на постоечките системи и изградба на нови, доколку е неопходно, за да го опфатат правосудниот работен процес.

Планирано е интегрираниот систем за управување со казнено-поправните установи (ИПМС) со цел да ги задоволат потребите на Управата за извршување на санкциите (УИС) и соодветните казнено-поправни установи. Имплементација на нов интегриран систем за управување со информации за Советот на јавни обвинители.

- **Централизиран пенитенцијарен систем** - интегрирање на сите КПУ и ВПУ, канцелариите во рамките на пробациската служба и УИС за размена на податоци меѓу себе и со другите институции во правосудството.
- **Систем за Советот на јавни обвинители** – воведување на нов интегриран систем за управување со информации.
- **Набавка и имплементација на веб решение за електронска пошта за потребите на судството (ВСРСМ)**

4.3. СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ (2020-2022)

4.3.1. ИНФОРМАТИЧКИ СИСТЕМИ

За адекватен понатамошен развој на информациските системи во правосудството потребно е нивна централизација и соодветна употреба. Потребно е да се избегне разноликоста на софтверските решенија.

Еден од главните проблеми е застареноста и разноликоста на системите кои што не содејствуваат со досегашните потреби за кои што ќе треба да се изврши дополнителна ревизија на постоечките процеси и процедури, а тоа значи дека треба да се заменат со нови и унапредени верзии кој треба да преставуваат централизирани, интегрирани и модерни системи:

- **Интегриран автоматизиран судски информациски систем**
- **Е-Архива** – развивање и спроведување на софтверско решение за електронско архивирање и дигитализација на постоечките архиви
- **Решение за складирање на податоци** придружено со алатки за деловна интелигенција за пристап, преглед, обработка и анализа на податоци од разни извори
- **CMS – Систем за управување со предмети** – Анализа и надградување на Системот за управување со предметите во Јавните обвинителства (Case management System)
- **JDBIS** – Интегриран систем и база на податоци за судската пракса во РМ - Инсталација и конфигурација, мигрирање (каде што не е можно, спроведување на разни механизми за интеграција на апликации), обука и производство. Сите правосудни и академски институции, како и НВО и јавниот сектор.
- **ЦЕНТРАЛИЗИРАН ВЕБ-ПОРТАЛ** - ќе овозможи давање на електронски услуги за граѓаните, коморите на адвокатите, нотарите, медијаторите и извршителите, како и меѓународните институции.

4.3.2 ФОРМАЛНИ ПОЛИТИКИ И ПРОЦЕДУРИ ЗА ИНСТИТУЦИОНАЛЕН КОНТИНУИТЕТ

Институционалниот континуитет е рамка за идентификација и справување со потенцијалните ризици, како внатрешни така и надворешни, во една институција. Целта на институционалниот континуитет е да и овозможи на организацијата ефикасно да одговори на заканите како што се природни катастрофи или губењето на податоците и да ги заштити деловните интереси на организацијата.

Треба да се воведат сеопфатен систем на управување со деловен континуитет. Тој треба да овозможи:

- продолжување на клучните деловни процеси на алтернативна локација,
- континуитет на клучните функции на алтернативната локација за производство со користење на брз пристап додека информатичката апликација се рестартира,
- обнова на критичните технолошки делови како и информатичката апликацији на алтернативна локација,
- дефинирање на збир активности што ќе се вршат за време на познати и однапред дефинирани појави (пример за ваква појава е пожар),
- справување со настани што имаат далекусежно влијание врз организацијата.

4.3.3. ФОРМАЛНИ ПОЛИТИКИ И ПРОЦЕДУРИ ЗА БЕЗБЕДНОСТ

Важен аспект што треба да се инкорпорира во секоја правосудна институција е безбедноста. Поради сензитивноста на работната средина во правосудните институции, мислејќи на сензитивноста на системите, податоците и нивните корисници, нивото на безбедност треба да биде на највисоко ниво.

Во поглед на безбедноста на правосудните институции потребно е дефинирање на соодветните политики и процедури кои ќе бидат направени во согласност со стандардите за безбедност.

Процедурите и политиките треба да ги опфатат сите аспекти во поглед на полето на безбедноста и тоа почнувајќи од физичката безбедност, безбедност на системите, нивната комуникација и безбедноста на крајните корисници.

Како клучен фактор во безбедноста е подигнување на свеста за безбедноста воопшто преку одржување на континуирани обуки и тренинзи во сите правосудни институции.

4.4. ДОЛГОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ (2019-2024)

4.4.1. ИНТЕРОПЕРАБИЛНОСТ

Со воведувањето на платформата за интероперабилност како долгорочен приоритет во правосудните институции се овозможува поврзување на сите институции, побрза размена на податоци, сигурност при размената на податоците, достапност на податоците, поефикасно работа на самите институции и поефикасно и побрзо опслужување на крајните корисници.

Со развојот и/или надградбата на ИС во правосудството, едно од главните работи кои што треба да ги вклучи новата архитектура на ИС е интероперабилноста (архитектурата на информатичките системи треба да ги поддржи сите идентификувани шеми на интероперабилност и комуникација помеѓу апликациите). Во таа смисла, треба да се опфатат следниве аспекти:

- регулаторна рамка за интероперабилност во правосудството,

- вклучените организации треба да ги формализираат условите за соработка во договори за интероперабилност,
- на организациско ниво, договорите за интероперабилност можат да бидат во вид на договори за ниво на испорачана услуга што ги предвидуваат обврските за секоја вклучена страна,
- на семантичко ниво, договорите за интероперабилност во вид на референтни таксономии, шеми, кодови, речници за податоци, секторски библиотеки итн.,
- на техничко ниво, договорите за интероперабилност заедно со спецификации на интерфејс, комуникациски протоколи, спецификации за пораки, формат на податоци, безбедносни спецификации,
- усогласување со веќе развиени и усвоени стандарди, како и процедури за интероперабилност,
- набавена, инсталирана и конфигурирана опрема,
- организирани обуки, инсталација и спроведување,
- дефинирани, развиени и испорачани веб-услуги на институциите преку системот за интероперабилност.

5. ИЗВОРИ НА ФИНАНСИРАЊЕ

1) ФИНАНСИРАЊЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ ОД ДОМАШНИ ИЗВОРИ

Потребните буџетски средства за развој на ИКТ во правосудните институции во РСМ, односно за реализација на Стратегијата за ИКТ во правосудството, надлежните институции за нивна реализација ќе треба да ги обезбедат во рамки на своите буџети за секоја фискална година.

2) ФИНАНСИРАЊЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ ОД СТРАНСКИ ДОНАЦИИ

Извори на финансирање:

- ИПА фондови
- РЕГИОНАЛНАТА ПРОГРАМА КАДСЕС (CADSES)
- РЕГИОНАЛНАТА ПРОГРАМА КОРДИС (CORDIS)
- ПРОГРАМАТА НА ЕУ ТАЕКС (TAIEX)
- ДИПЛОМАТСКО-КОНЗУЛАРНИ МИСИИ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
- УСАИД
- СВЕТСКА БАНКА
- УНДП
- ОБСЕ
- ЕАР (EAR),

КОНКРЕТНИТЕ МЕРКИ И АКТИВНОСТИ СЕ ПРЕДВИДЕНИ ВО АКЦИСКИОТ ПЛАН (АНЕКС 1 НА СТРАТЕГИЈАТА)“.

